

SAMEN ONDERWEG NAAR MORGEN

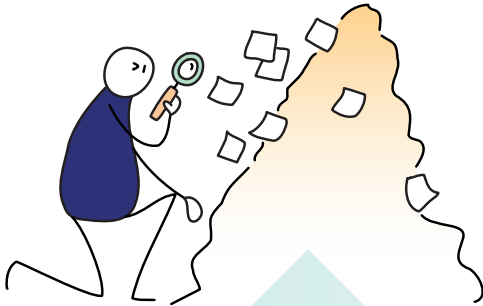
METHODIEKPLAAT

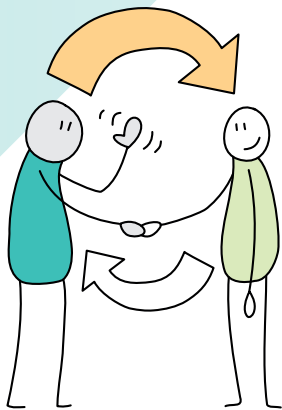
2023
27B

2

1

SAMEN ONDERWEG NAAR MORGEN

Hoe ontwikkel je samen met anderen één gedragen toekomstbeeld? Volg deze stappen om dat met jouw omgeving uit te vinden, of kies de elementen die je aanspreken.

1

STAP 1: DE DIALOOG

Twee mensen verkennen in een dialoog hoe het toekomstbeeld voor hun organisatie, regio of vakgebied er uit kan zien, en welke uitdagingen dat met zich meebrengt.

Doel

Verkenning en uitwisseling perspectieven

Ingrediënten

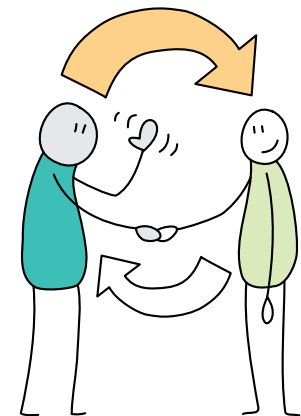
- Een **gesprekspartner** die jou een nieuw perspectief kan brengen.
- **Afwisseling** in de rol van vraagsteller en beantwoorder.
- Een **socratische houding***: verwonder je als vraagsteller over de antwoorden en vraag door, ook als je een andere mening hebt.
- **Helder eindpunt, breed startpunt**: werk bijvoorbeeld toe naar een top 3 van uitdagingen. Maar begin breed: neem de tijd om alle aspecten van het toekomstbeeld te verkennen. Je uiteindelijke antwoord kan wel eens anders zijn dan je eerste ingeving.

Resultaat

Een rijk beeld van de toekomst met bijbehorende uitdagingen.

Tip

Hoe meer mensen een dialoog houden over het vraagstuk, hoe meer verschillende perspectieven en hoe rijker de opbrengst.

VERVOLGSTAP: ANALYSE

Doel

Clusteren

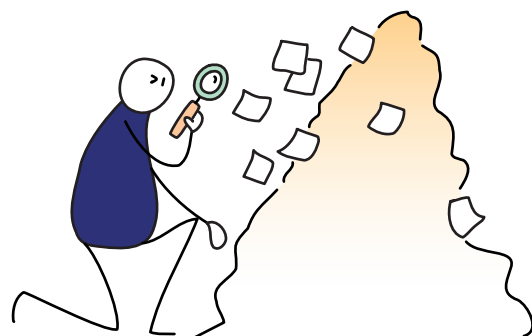
Ingrediënten

- Een zorgvuldig en geduldig **team** om alle opbrengsten te bestuderen.
- **Brownpaper***, post-its en pennen.
- Een duidelijk einddoel. Bijvoorbeeld een overzicht van **positief geformuleerde kernuitdagingen*** en perspectieven.

1

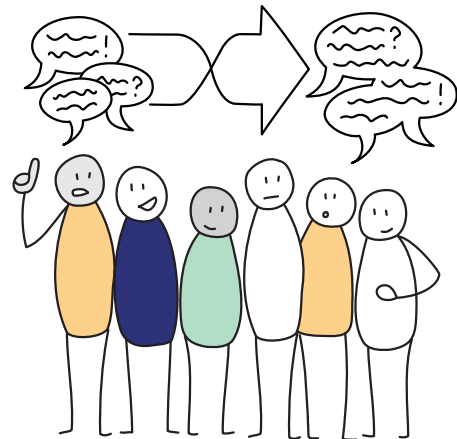
Resultaat

Gedeelde kernuitdagingen en perspectieven.
Wil je verder verdiepen? Neem deze uitkomsten dan mee als startpunt voor Het Atelier.

2

2 STAP 2: HET ATELIER

Met een groep uiteenlopende deelnemers (10 - 25 mensen per Atelier) schets je wat er nu nodig is om een toekomstbeeld te realiseren.

Doel

Verdieping

Ingrediënten

- Een positief geformuleerde **kernuitdaging**, met discussievragen erbij.
- Een **vrolijke, kwalitatieve kennismaking***.
- Diversiteit aan deelnemers. Hoe meer verschillende achtergronden en perspectieven, hoe groter de **collectieve wijsheid***.
- **Hersengymnastiek**: hou iedereen fris, ontspannen en creatief door grapjes, afwisseling in werkvormen, beweging en pauzes.

Resultaat

Een rijk beeld van wat we kunnen en móeten doen om de uitdagingen van de toekomst te realiseren.

VERVOLGSTAP: ANALYSE

Doel

Clusteren

Ingrediënten

- Een zorgvuldig en geduldig **team** om alle opbrengsten te bestuderen.
- **Brownpaper***, post-its en pennen.
- Een duidelijk einddoel. Bijvoorbeeld een overzicht van **kennisvragen en acties**.
- Plus een flinke dosis creativiteit om de opbrengst op aantrekkelijke wijze weer te geven. Zo benut je de **entertainmentwaarde*** van kennis.

Resultaat

Een rijk en gedeeld toekomstbeeld en inzicht in de benodigde acties om dat te realiseren.

STRATEGISCHE TOEKOMSTATELIERS WATERBEHEER

STOWA onderzocht met de Strategische Toekomstateliers Waterbeheer (STAWA) welke grote uitdagingen op het regionale waterbeheer afkomen, wat er nodig is om deze te kunnen tackelen en welke kennisvragen STOWA hiervoor moet agenderen. We delen de STAWA-methodiek graag als handvat en inspiratie om met je collega of achterban in gesprek te gaan.

De STAWA-methodiek bestond uit twee onderdelen: de dialogen en de ateliers, telkens gevolgd door een analyse van de uitkomsten. De dialogen zijn verbredend, de ateliers verdiepend. Je kunt ze los van elkaar toepassen, maar ook beide: dan maak je optimaal gebruik van de collectieve wijsheid.

Op de voorkant vind je de plaat van de STAWA-methodiek, met diverse ingrediënten voor een plezierig en productief traject. (Misschien ten overvloede, maar onmisbare ingrediënten voor alle onderdelen waren strakke moderatie, tomeloos enthousiasme, en frisse en zorgvuldige communicatie.)

Hieronder vind je aanvullende informatie over werkvormen, achtergronden en geleerde lessen.

ACHTERGROND: SOCRATISCHE HOUDING

Elementen uit het socratisch gesprek helpen de dialoogpartners om nieuwe dingen te ontdekken, in plaats van te herhalen wat ze al (denken te) weten.

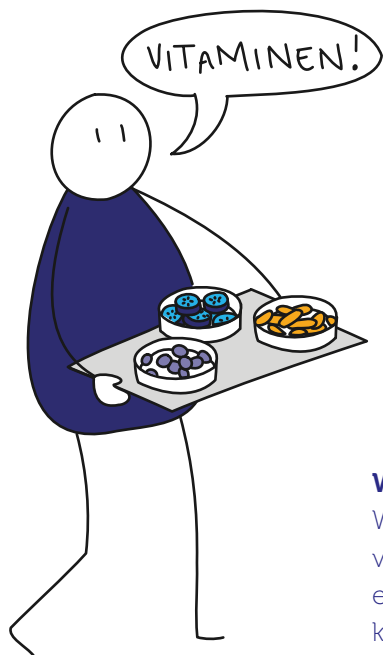
De Griekse filosoof Socrates (470 jaar voor Christus) ging er prat op dat hij niets wist. Dat stelde hem in staat iedere dag weer te leren. Hij was ervan overtuigd dat iedereen wijsheid in zich had en dat je door vragen te stellen je gesprekspartner kan helpen die wijsheid te ontdekken. Dat vragen stellen kan best wel eens ongemakkelijk zijn. Omdat je voor je gevoel vraagt naar de bekende weg, of juist naar iets wat gevoelig ligt. Om dit te voorkomen kun je je gesprekspartner om toestemming vragen of kun je als facilitator een oefening met vraagstellen aanbieden.

Tips van Socrates die wij veelvuldig gebruiken, zijn:

- Luister zonder oordeel, of zet je eigen oordeel even in de koelkast.
- Vraag naar de feiten (wie, wat, waar, wanneer, hoe, wat maakt dat...).
- Neem de tijd. Zowel bij het formuleren van de vraag als het bedenken van je antwoord.

Meer weten over het socratisch gesprek? Lees dan 'Socrates op Sneakers' van Elke Wiss.

WERKVORM: BROWNPAPER

Waarom is het gebruik van een brownpaper nou zo ideaal om te convergeren, oftewel: te clusteren? Omdat je op zo'n groot vel bruin papier van bijvoorbeeld 2 x 5 meter met post-its eindeloos kan rangschikken en herordenen, om vervolgens je conclusies erbij te schrijven.

GELEERDE LES: POSITIEF GEFORMULEERDE KERNUITDAGING

Als je een uitdaging positief formuleert, helpt dat je brein om te denken in mogelijkheden in plaats van onmogelijkheden. Schrijf je bijvoorbeeld 'water vasthouden en wateroverlast beperken kunnen elkaar tegenwerken', dan gaan je gedachten naar voorbeelden waar dat in het geval is. Schrijf daarom liever 'In het Nederland van de toekomst weten we weersextremen op te vangen'.

WERKVORM: VROLIJKE KWALITATIEVE KENNISMAKING

Kun jij alle namen en functies onthouden na een klassiek voorstelrondje? De meesten van ons niet. Een goede kennismaking draagt bij aan een sfeer waarin iedereen zijn inzichten, ideeën en vragen durft te delen. Kies daarom voor een vrolijke kwalitatieve kennismaking. Dat betekent: niet een klein beetje informatie van iedereen, maar leuke, korte 1-op-1 gesprekjes of oefeningen die blijven hangen.

Op zoek naar inspiratie voor een leuke kennismaking?

Kijk op www.wateropleidingen.nl/opleidingsconcept/digitale-werkvormen

ACHTERGROND: COLLECTIEVE WIJSHEID

Geen van ons weet precies hoe de toekomst eruit ziet en wat we moeten doen om deze duurzaam te maken. Maar samen komen we een heel eind! Daarom helpt het om gebruik te maken van collectieve wijsheid: het principe dat een groep van betrokken, redelijk geïnformeerde mensen tot een beter antwoord komt dan een individuele expert. Hoe meer verschillende perspectieven en hoe beter men naar elkaar luistert, hoe beter het antwoord.

Meer weten over het benutten van collectieve wijsheid?

Lees Collective Wisdom van Katerina Cizek & William Uricchio.

GELEERDE LES: ENTERTAINMENTWAARDE VAN KENNIS

Om kennis echt te laten landen, helpt het om de 'entertainmentwaarde' ervan te benutten. Gebruik dus creativiteit om te bedenken in welke vorm je de uitkomsten van jouw dialoog en/of atelier het beste kunt weergeven. Hoe zorg je voor optimale verbinding, het gesprek over de uitkomsten en het doorleven daarvan? In het geval van de STAWA ontwikkelden wij bijvoorbeeld een praatkaart en een serious game als interactieve vorm.